

Teorija Williama Glassera u obrazovanju medicinskih sestara

William Glasser's theory in education of nurses

Damjan Abou Aldan

Srednja škola Koprivnica, Trg slobode 7, 48000 Križevci, Hrvatska
High school Koprivnica, Trg slobode 7, 48000 Križevci, Croatia

Received: January 24th 2012

Accepted: February 13th 2012

Sažetak:

William Glasser, američki psihijatar, postavio je nekoliko teorijskih koncepcija koje primjenu, osim u psihoterapiji, nalaze u svakodnevnom životu i edukaciji. Njegova ideja *kvalitetne škole* danas se često citira i primjenjuje u svakodnevnom radu s učenicima kao skup metoda koje su lako primjenjive i razumljive. Ipak, njegove teorije proizlaze iz osobnih iskustava pa uz prednosti imaju i određene nedostatke.

Hrvatsko sestrištvo, proteklih desetljeća učinilo je nekoliko znatnih promjena u obrazovanju, koje su svakako dobrodošle i nužne. Ipak, metodička rješenja i ideje za organizaciju nastave zdravstvene njege rijetko se spominju i uglavnom nastaju zaslugom pojedinih kolegica u obliku udžbenika, metodičkih priručnika ili organiziranih seminara.

Teorijom izbora Glasser pokušava odrediti načine ljudskog odlučivanja, odnosno, cjelokupno ljudsko ponašanje. On kaže da je svako naše ponašanje izabrano. Tako i učenici biraju svoje ponašanja u interakciji s nastavnicima. Tu interakciju možemo definirati kao *svijet kvalitete*. Ako su nastavnik, predmet i škola u učenikovu svijetu kvalitete, njegov je uspjeh veći. Na teoriju izbora nadovezuje se ideja *kvalitetne škole*, koja donosi smjernice za kvalitetan rad u nastavi nastavnicima kojima je cilj maksimalno ostvarenje učeničkih potencijala.

Predmet zdravstvena njega ima neke karakteristike koje nastavnicima daju početne prednosti u primjeni ovih teorija. U nastavku rada teorije će biti detaljnije objašnjene uz upućivanje na njihove prednosti i nedostatke.

Cljučne riječi: sestrištvo • obrazovanje; odgoj • William Glasser

Kratki naslov: Teorija u obrazovanju medicinskih sestara

Abstract

William Glasser, an American psychiatrist, has set several theoretical concepts which can be applied in psychotherapy as well as in everyday life, including education. His idea of a *quality school* is still frequently cited and applied in daily work with students, as a set of methods that are easily applicable and intelligible. However, his theories have been derived from personal experiences so besides their exceptional advantages they also have certain drawbacks.

Croatian nursing in over the past decade has made several significant changes in education, which are certainly welcome and necessary. However, methodological solutions and ideas for class organization of health care are rarely discussed and mostly occur thanks to colleagues in the form of textbooks, methodological manuals and organized seminars.

With his choice theory, Glasser is trying to determine ways of human decision-making, with reference to human behavior in general. He states that all of our behavior is chosen. Likewise, our students choose their behavior in interaction with their teachers. That interaction can be defined as *the quality world*. If the teacher, subject and school are contained in the student's quality world, then the student's success is bigger. The idea of *quality school* is added to the choice theory and it gives us certain directions for quality class work, whose aim is for students to reach their full potent.

The subject of health care has some characteristics that provide teachers with initial advantages in the application of these theories. In continuation of the theory work there will be more detailed explanation with reference to their advantages and disadvantages.

Keywords: nursing • education • William Glasser

Running head: Education theory in of nurses

Autor za korespondenciju/Corresponding author:

Damjan Abou Aldan, bacc. med. techn.
High school Koprivnica, Trg slobode 7, 48000 Križevci, Croatia
Tel: +385-48-621 088
Fax: +385-48-623 760
Mob: +385-91-581 2753
E-mail: srednja.skola.koprivnica/kc.t-com.hr

Uvod

Posljednjih desetak godina u sestrinstvu u Republici Hrvatskoj najviše je pozornosti posvećeno obrazovanju medicinskih sestara. Također, bilo je i znatnih promjena u srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju. Promjene nastavnih planova i programa, duljine školovanja, uvođenje sveučilišnih studija, dio su sveobuhvatnih i nužnih promjena u obrazovanju medicinskih sestara [1]. Ipak, rijetke su rasprave i radovi o metodici podučavanja zdravstvene njege i srodnih medicinskih predmeta. Predložena metodička rješenja najčešće su individualna inicijativa pojedinih kolegica, nastavnica medicinskih škola, a izražena su u obliku udžbenika i metodičkih priručnika te organiziranih seminara kao obveznog dijela stručnog usavršavanja medicinskih sestara / tehničara nastavnika [2]. Ipak, kompleksnija istraživanja, radovi ili nove ideje rijetko se iznose, a nastavnici zdravstvene njege u svom obveznom pedagoškom obrazovanju uče metodiku biotehničkih znanosti, što ne odgovara potrebama svakodnevnog nastavničkog rada.

Među mnogobrojnim novim pedagoškim rješenjima u odnosu na problematiku s kojom se suočavaju nastavnici ističe se teorija američkoga psihijatra Williama Glassera [3]. Načela koja iznosi primjenjiva su i u obrazovanju medicinskih sestara kao smjernice za kvalitetnu edukaciju, no nikako se ne smiju shvatiti kao najbolja rješenja. U ovome radu bit će iznesene temeljne ideje W. Glassera (kvalitetna škola, teorija izbora i dr.) [4] uz iskazivanje prednosti, ali i nedostataka ovih teorija te njihova primjenjivost u sestrinском obrazovanju [5; 6].

Teorija izbora

Teorija izbora jedna je od najvažnijih teorija Williama Glassera na kojoj se temelji realitetna terapija, kao i zamisao o „kvalitetnoj školi“. Osnovna je pretpostavka ove teorije da je svako čovjekovo ponašanje motivirano iznutra, a podređeno je zadovoljavanju naših potreba. Nasuprot tomu stoji psihologija vanjske kontrole, tj. koncepcija da se ponašanje temelji na vanjskoj motivaciji i podražajima. Svako ponašanje (Glasser ga naziva cjelokupnim ponašanjem jer ima nekoliko komponenta) posljedica je osobnog izbora, a ima smisao i značenje za osobu koja se njime koristi. Jedino što možemo činiti i što činimo jest - ponašati se, a samostalno o svome ponašanju odlučujemo i možemo ga kontrolirati. Želja da kontroliramo tuđe ponašanje (npr. ponašanje učenika) izaziva suprotan efekt, najčešće s negativnim posljedicama. Razumijevanje načina odlučivanja neprocjenjivo je za dobre međuljudske odnose, a oni su temelj mentalnog zdravlja.

Glasser ponašanje definira kao cjelokupno ljudsko ponašanje, a ono je sastavljeno od četiriju čimbenika:

- ad1]** aktivnost;
- ad2]** mišljenje;
- ad3]** osjećanje;
- ad4]** fiziologija.

Svako je ponašanje izabrano, no neposrednu kontrolu imamo samo nad komponentama aktivnosti i mišljenja. To znači da mi biramo aktivnosti koje provodimo uz istodobno razmišljanje o njima. Nije moguće ne razmišljati o onome

što radimo ili odlučujemo, ali možemo kontrolirati ta razmišljanja. Osjećajna komponenta i fiziološka reakcija nisu pod našom kontrolom, no ako biramo ponašanje kojim smo zadovoljni i pozitivno o njemu razmišljamo, emotivna komponenta i fiziološka reakcija bit će pozitivne.

Želimo li teoriju izbora primijeniti u obrazovanju, važno je naglasiti da se izbor naših aktivnosti (a onda i cjelokupnog ponašanja) temelji na zadovoljenju potreba. Naše podučavanje i učenikovi zadaci moraju biti usmjereni zadovoljavanju njegovih potreba. Sve potrebe podijeljene su u pet kategorija:

- ad1]** preživljavanje;
- ad2]** ljubav i pripadanje;
- ad3]** moć;
- ad4]** sloboda;
- ad5]** zabava.

Pojedinac potrebe zadovoljava na sebi svojstven i u određenom trenutku željen način. Može se dogoditi da način zadovoljavanja učenikovih potreba nije prihvatljiv nastavniku, što ne treba protumačiti kao nemar ili nedisciplinu, nego treba naći uzrok i način kako mu pomoći i usmjeriti učenika da na prihvatljiv način zadovoljava potrebe [4; 6].

Potreba za ljubavlju i pripadanjem najčešće se u srednjoj školi zadovoljava osjećajem grupne pripadnosti i poštovanja u razredu. Učenici žele biti prihvaćeni i žele da drugi učenici o njima imaju pozitivne stavove [4]. Nastavnikova je dužnost stvarati osjećaj pripadnosti pridajući svakom učeniku jednaku pozornost i poštovanje [5]. Kada učenik skreće pozornost na sebe neprimjerenim ili nepristojnim ponašanjem (isticanje neprimjerenim komentarima, šaputanje, dovikivanje, pretjerano emotivno izražavanje), najčešće je to znak nezadovoljene potrebe za ljubavlju i pripadanjem. Istodobno, zadovoljavajući potrebu za ljubavlju i pripadanjem učenici usvajaju empatičnost, ali i međusobno poštovanje, što je važna karakteristika budućih zdravstvenih djelatnika.

Potreba za moći u srednjoj školi najčešće se zadovoljava osjećajem vrednovanja rada i postignuća. Kad god učenik biva nagrađen za svoj rad (ocjenom, pohvalom, isticanjem i sl.) za dobro riješen zadatak, kvalitetno pripremljen rad ili prezentaciju, postavljeno pitanje ili dobro ponašanje, on zadovoljava svoju potrebu za moći. Učenici koji ne zadovolje tu potrebu najčešće se neadekvatno odnose prema radu i zadacima (ne izvršavaju zadatke, ne prihvaćaju postavljene obaveze, zadaće izvršavaju s malo truda i sl.) ili pak podcjenjuju tuđi trud i rad. Stvaranjem osjećaja moći razvija se odgovornost i pouzdanost, ali i samopoštovanje.

Potreba za slobodom jedna je od najvažnijih ljudskih potreba [1]. Osjećaj slobode donosi višestruku dobrobit za svaku ličnost, a kod učenika srednjih škola razvija kreativnost, kao i želju za daljnjim osobnim razvojem. Najčešće se ova potreba u školi zadovoljava slobodom mišljenja i novih ideja. Kreativne ideje, sugestije, postavljanje pitanja ili pak upućivanje na pogreške najčešći su načini na koji učenici zadovoljavaju svoju potrebu za slobodom. Svaku situaciju u kojoj učenik iskazuje želju da nešto učini na drukčiji način trebalo bi prepoznati i omogućiti mu da se izrazi prema osobnim željama ako to ne krši nastavna pravila. S druge strane, slo-

boda se može zadovoljiti i ignoriranjem nastavnika, nedolaskom na nastavu, napuštanjem sata, kršenjem razrednih pravila i sl. [4; 5; 6].

Potreba za zabavom jedna je od potreba koja se najranije usvaja. Uloga nastavnika u zadovoljavanju ove potrebe znatna je jer o njegovoj kreativnosti ovisi hoće li nastavni sadržaj biti zanimljivo predstavljen, omogućavajući učenicima učenje na zanimljivim primjerima. Uporabom svakodnevnih primjera nastavni sat omogućava učenicima da vrijeme ne troše zabavljajući se mobitelom, razgovorima, čitanjem časopisa i sl.

Svijet kvalitete

Svijet kvalitete dio je teorije izbora, a predstavlja sustav vrijednosti, koncepcije i ideje koje su za određenog pojedinca važne, koje usmjeravaju njegovo ponašanje i načine reagiranja, a kojih on katkad nije svjestan [3; 4]. Svijet kvalitete sadržava osobe, sustave, pa i objekte koji su važan dio našeg života. To ne znači da su sadržaji svijeta kvalitete nužno pozitivni i društveno prihvatljivi, nego oni stvaraju osjećaj ugode i zadovoljstva. U obrazovno-odgojnom pogledu važno je znati jesu li nastavnici i škola dio učenikova svijeta kvalitete, ali i jesu li učenici dio nastavnikova svijeta kvalitete.

Postavlja se pitanje kako da nastavnik postane dio svijeta kvalitete učenika i na taj način omogući učeniku bolji uspjeh i korištenje svih kapaciteta?! Naš svijet kvalitete oblikuju one ličnosti (ili objekti) koji nam olakšavaju zadovoljavanje naših potreba. Kako bi nastavnik stvorio što kvalitetniji odnos s učenicima, on mora saznati što je u njihovu svijetu kvalitete, te postati njihov dio [3; 4].

Iznesene teorije ističu prednost strukovne nastave. Naime, pretpostavlja se da je strukovna škola učenikov izbor, a time strukovni sadržaji stvaraju veći osjećaj interesa i znatiželje. U razgovoru s učenicima nerijetko čujemo kako s većim interesom uče zdravstvenu njegu nego neke općeobrazovne predmete. Ovaj pristup nalazi i dodatne prednosti. Nastavnici strukovnih predmeta mogu predstavljati uzorne osobe učenicima, što im olakšava ulazak u njihov svijet kvalitete. Mnogi čimbenici pridonose takvom razmišljanju, i to od samog nastupa i načina predavanja nastavnika, iskazivanja stručnosti i profesionalnosti pa do izgleda. Nerijetko svjedočimo kako učenici imaju drukčiji odnos prema nastavnicima koji nose sestrinsku uniformu tijekom nastave, kao i različit odnos prema nastavi u školi i onoj u bolnici. Sve se to može protumačiti različitošću slike koja je u svijetu kvalitete pojedinog učenika.

Osobnost nastavnika trebala bi biti uzor učeniku u ponašanju, ali i izgledu, što je iznimno važno za socijalizaciju budućih medicinskih sestara. Uz to, nastavnik bi trebao podupirati sve čimbenike koje sadržava učenikov svijet kvalitete, a nikako ih marginalizirati. Kao posljedica marginaliziranja razvijaju se strah i zlovolja, što onemogućuje nastavniku da postane dio svijeta kvalitete učenika. Iz teorije izbora saznajemo da slika vlasništva nad drugom osobom (npr. naređivanje, kontroliranje, kažnjavanje) dovodi do propasti odnosa između tih osoba što se ne bi smjelo događati u obrazovanju. Kvalitetan odnos između nastavnika i učenika temelji se na međusobnom poštovanju, gdje pojedinačne želje nemaju nikakvu prednost pred zajedničkim uspjehom.

Kvalitetna škola

Ideja „kvalitetnih škola“ predstavljena je u istoimenoj knjizi koja je prvi put izdana 1990. godine, a na hrvatskome jeziku 1993. godine [3]. Pogled je to na obrazovanje temeljen na suradničkom radu nastavnika i učenika, u kojoj nastavnik preuzima ulogu voditelja, a učenik se koristi svim svojim kapacitetima da bi postigao obrazovno-odgojne ciljeve. Temeljna je ideja te vrste obrazovanja da nema potrebe za prisilom, na kojoj se temelji tradicionalno obrazovanje. Prema idejama iznesenima u „kvalitetnoj školi“, biti uspješan nastavnik smatra se najtežim poslom u društvu, jer se uspješnost nastavnika definira učeničkim radom i izvršavanjem zadataka punim kapacitetom, pri čemu se učenici koriste svim potencijalima. Postižući taj cilj, i sami nastavnici napreduju u svom osobnom zadovoljstvu i kvaliteti podučavanja. Američki profesor menadžmenta, William E. Deming, usporedio je karakteristike dobrog vođe s voditeljem simfonijskog orkestra [4]. U takvom načinu vođenja svatko prati voditelja, pridonosi izvedbi najbolje što može i istodobno uviđa vlastiti uspjeh i zadovoljstvo. Na toj osnovi Glasser opisuje ulogu nastavnika.

Kao jedan od temeljnih problema postizanja statusa kvalitetne škole Glasser navodi nedostatak kulture obrazovanja u društvu, tj. neprikladno ocjenjivanje obrazovnih postignuća. Posljedica je najčešće standardiziran (nekvalitetan), nekreativan rad kojem se učenici najčešće opiru, što se nerijetko tumači kao nedisciplina. „Dobar učenik“ u tradicionalnom obrazovanju je pasivan, ne pokazuje interes niti se mišljenjem suprotstavlja.

Potrebno je napomenuti da nerijetko saznajemo da učenici smatraju da rad ima prednost pred obrazovanjem. Najčešće je to zato što se rad cijeni (plaću dobivaju svi, nevezano uz produktivnost i trud) dok obrazovanje u tradicionalnom smislu počiva na rijetkom nagrađivanju, katkad uz čimbenike prisile i kažnjavanje. Kako bi nadišao taj problem, Glasser preporučuje zadržavanje dobrih ocjena jer njihova moć prisile nije destruktivna, posebice ako su one nagrada za odrađene zadatke. Školska ocjena tako, uz informaciju učenicima i roditeljima, postaje zamjena za plaću. Naravno, ako učenik i dobije lošiju ocjenu, ona mora biti upozorenje učeniku, ali i nastavniku, da je potreban dodatni rad koji će se poslije isplatiti.

Provjere znanja temeljene na pismenim provjerama trebale bi se redovito provoditi, no samo ako su učenici upoznati s načinima te provjere, tj. ako imaju dovoljno vremena za uvježbavanje zadataka koji će se ocjenjivati. Predlaže se da nastavnici vode evidenciju i statistiku postignuća učenika kako bi sami uvidjeli koje njihove metode postižu najbolje rezultate [5; 6].

Cjelokupna ideja kvalitetne škole temelji se na potrebama učenika i njihovu zadovoljavanju vlastitim izborom. Nedisciplina je tako najčešće posljedica nemogućnosti zadovoljavanja potreba, kad škola i nastavnici nisu u svijetu kvalitete pojedinog učenika. U ideji kvalitetne škole sadržana je i ideja pojedinih učeničkih uloga, kojima oni pomažu svojim kolegama učenicima. Tako postoje „prijatelji dobrovoljci“ za asocijalne učenike, „školski kolege savjetnici“ kao savjetnici pri rješavanju školskih zadataka i sl.

Prednosti i primjena

Teorije Williama Glassera danas su često predstavljene u mnogobrojnim profesijama uz iskazivanje njihovih vrijednosti. Kada govorimo o obrazovanju medicinskih sestara, tada uzimamo u obzir da su obrazovno-odgojni zadaci nastave specifični, gdje odgojna komponenta, u svakodnevnom situacijama, nadilazi važnost obrazovnih komponenta. Razvijanje samostalnosti, odgovornosti, profesionalne svijesti, humanosti, komunikacijskih vještina, smisla za timski rad, zadaće su nastavnih predmeta (posebice zdravstvene njege). Nijedno strukovno obrazovanje nema tako raznolike odgojne zadaće, što je za nastavnike zdravstvene njege velik izazov. Posebnost zdravstvene njege kao nastavnog predmeta njezina je zadaća u podučavanju etičkih načela u sestrinstvu te njihovo prihvaćanje. Buduće medicinske sestre moraju spoznati informacije vezane uz etiku i moral te biti osposobljene donositi etičke odluke u svakodnevnoj praksi. Sve ovo govori o kompleksnosti ovog nastavnog predmeta i možemo uzeti prijedloge W. Glassera kao metodička rješenja.

Pedagoški je verificirano da samo uzorna osoba može biti dobar odgojni model, što nastavnice/i zdravstvene njege moraju osvijestiti. Osoba koje je osvijestila svoje kvalitete i moralne stavove, koja u svoj svijet kvalitete na prvo mjesto stavlja nastavu, učenike, ali i sestrijsku profesiju, može biti model za podučavanje učenika. Želja svakog nastavnika trebala bi postati dio svijeta kvalitete svog učenika, i to u ulozi savjetnika i voditelja, tj. osobe koja će prepoznati i poticati učenikove sposobnosti i kvalitete. Prednost je nastavnika zdravstvene njege da su dio profesije koja ima velik društveni ugled, koju prepoznaju i priznaju te time čine poželjnom. Kako učenici biraju dolazak u zdravstveni program obrazovanja, nastavnici učenici mogu postati važne ličnosti. Svojim nastupom, izgledom, odnosom prema učenici, ali i odnosom prema radu, postajemo dio njihova svijeta kvalitete, a ako većina nastavnika prihvati jednake kategorije ponašanja, u svijet njihove kvalitete ulazi i škola (edukacija). Također se očekuje da medicinske sestre/tehničari imaju razvijen profesionalan odnos u kojem nema predrasuda. Takav pristup učenici omogućit će nastavnicima zdravstvene njege da pomognu učenici u zadovoljavanju spomenutih potreba da bi se oni osjećali jednako važnima i sposobnima. Učenik koji osjeti nastavnikovo poštovanje, a koji mu je istodobno i uzor, razvija želju da svim svojim sposobnostima obavi postavljene zadatke.

Od nastavnika se očekuje da u svom radu primjenjuje kreativne metode te da na taj način vodi učenike do potpunog shvaćanja predmetnog sadržaja. Podučavanje bi se tako trebalo temeljiti na samostalnom izboru učenika da izabere najbolji način učenja i prihvaćanja novih sadržaja. Teorijska znanja trebala bi se dopunjavati praktičnom primjenom i usvajanjem specifičnih vještina s ciljem povećanja motivacije i interesa za sadržaj učenja, dok bi individualni zadaci za učenike trebali poticati samostalnost i znatiželju.

Kada se govori o potrebama učenika i njihovu zadovoljavanju, učenici ostvaruju višestruku korist. Zadovoljavanjem potrebe za pripadanjem oni razvijaju empatiju, što je važan preduvjet kvalitetnog rada u sestrinstvu. Uloga je nastavnika da omogući svakom učeniku da se osjeća dijelom razre-

da, da osjeća pripadnost i osobnu vrijednost u grupi. Samo u grupi u kojoj se svi podjednako poštuju i cijene možemo osjećati pripadnost. Zadovoljavanje potrebe za moći pozitivno djeluje na samopoštovanje učenika. Kako je samopoštovanje posljedica postignuća i uspjeha, nastavnik potičući i vrednujući učenika djeluje na njegovu samopoštovanje i izravno povećava njegovu želju za daljnjim uspjehom. Učenici kojima je u školi usađena vrijednost znanja, učenja i pozitivnih rezultata, smatrat će pozitivne ishode rada osobnim uspjehom i željet će više učiti i istraživati. Na taj način potičemo potrebu za daljnjim napredovanjem i usavršavanjem znanja iz znanosti o sestrinstvu.

Postavlja se pitanje mogućnosti davanja slobode izbora učenici unutar strogo određenih nastavnih programa. Zadaća je nastavnika davanje izbora učenici kada je god to moguće, no ne ispuštajući nijedan relevantan dio sadržaja propisanog nastavnog programa. Takav izbor može biti unutar istog predmeta (npr. učeniku damo izbor da određen dio nastavnog gradiva predstavi drugim učenici usmenim izlaganjem i izrađenim plakatom, ili pak da znanje iz istog gradiva provjerimo učenikovom analizom specifičnih slučajeva obrađenih tijekom vježbi), ili, pak, u različitim nastavnim predmetima. Nastavnici imaju zadatak da svojom kreativnošću potaknu učenike da sami biraju sadržaje i načine njihova učenja. Učenici ne bi trebalo nuditi nerealne izbore (*Želiš li učiti Zdravstvenu njegu kirurških ili psihijatrijskih bolesnika?!), ali treba ih dovoditi u situacije da uoče potrebnu kontrolu nad nastavnom situacijom (mogu izabrati način na koji će nešto obraditi, izraditi plakat, umnu mapu, prezentaciju, prikaz slučaja, primjer ispunjene sestrijske dokumentacije i sl.). Ove izbore poželjno je nuditi u predmetima (sadržajima) za koje učenici nemaju interesa, no istodobno se ne smiju zanemariti područja u kojima pokazuju veću motivaciju za usvajanjem novih sadržaja.*

Zadovoljavanjem potreba za moći i slobodom učenici prihvaćaju temeljne društvene vrijednosti prema kojima je vlastito napredovanje sposobnostima, znanjem i radom važnije od napredovanja s pomoću stečenih ili naslijeđenih zasluga i podobnosti. Podučavajući učenike na taj način i nagrađujući njihov rad i trud, stvaramo generacije zdravstvenih djelatnika koji će biti osposobljeni za samoučenje sa željom za napretkom i podizanjem kvalitete skrbi za bolesnike.

Nikada i nikako ne smije se zaboraviti učenikova potreba za zabavom. Nastavnici si ne smiju dopustiti situacije u kojima će učenici osjećati strah. Strah, osim prividne discipline, ne postiže nikakve rezultate, a nastavnika udaljava iz učenikova svijeta kvalitete. Mnoge su metode za provođenje kvalitetne, ali istodobno i aktivne nastave. U predmetima Zdravstvene njege učenici uvijek možemo dati zadatke u kojima će oni osjećati da je njihovo vrijeme ispunjeno odgovarajućim sadržajima. Ovu ispunjenost posebno je moguće postići tijekom provođenja vježbi u bolničkoj sredini, a stečena iskustva učenici mogu prepričavati u razredu kada dolazi do pada koncentracije i interesa. Tijekom provođenja bolničkih vježbi svaki trenutak moguće je koristiti za učenje (prilikom venepunkcije možemo zamoliti učenika da objasni pacijentu zašto su epruvete različitih boja) uz pohvalu znanja i vještina. Također, učenici koji su usvojili određeno gradivo ono mogu objasniti onima koji to gradi-

vo tek trebaju usvojiti. Na taj način učenici neće samo uočiti ispunjenost vremenom, nego se povećava i osjećaj interesa i važnosti. Svaku situaciju u kojoj će učenici osjetiti zabavu treba iskoristiti, jer na taj način podižemo njihovu motivaciju (razgovori, prikaz slučaja i prezentacija iskustva, organizacija izložbi i prezentacija, posjećivanje muzeja ili drugih zdravstvenih ustanova).

Nedostaci

Sve teorije koje su u uporabi u svakodnevnoj praksi imaju nedostatke, pa i opisana teorija W. Glassera. Svi se nedostaci mogu prevladati ako smo s njima upoznati i ako znamo kreativna rješenja za njihovo uklanjanje. Teoriji kvalitetne škole najčešće se prigovara da svi učenici moraju imati podjednak (i to relativno visok) uspjeh. Ona govori kako bi najniža ocjena trebala biti vrlo dobar, a sve niže od toga tek smjernica za nastavak rada i nastavnika i učenika. U obrazovnom sustavu Republike Hrvatske ocjene ispunjavaju svoju obvezu; dobivanje povratne informacije i učeniku i nastavniku. Glasser kritizira način u kojem loša ocjena ima ulogu kazne, a dobra nagrade (plaće) za postignuće, te time „loše“ ocjene treba ukinuti. Problem nije u ideji koju Glasser predstavlja, nego u činjenici da opisana teorija smatra sve ocjene, osim vrlo dobar/odličan, lošim ocjenama. Na taj način razvija se ideja da svi učenici moraju postići jednak rezultat. Svakomu tko radi u nastavnom procesu jasno je da to najčešće nije moguće. U mnogobrojnim razgovorima s kolegama saznajemo kako je najteži problem motivirati učenike da se zauzimaju i uče za postizanje visokih ocjena. Ipak, ne možemo pristati na davanje ocjena bez utvrđenih kriterija samo da bismo njima „platili“ učenikov trud s ciljem buduće motivacije. U obrazovanju medicinskih sestara nemoguće je postaviti odgovarajuće standarde upravo zbog specifičnosti programa školovanja u kojem iskazano znanje i vještine mogu imati dugoročne posljedice. U posljednje vrijeme nastavnici su svjedoci pomaka koji se događaju kada u razrednim odjelima učenici masovno žele postići dobre rezultate. U takvim situacijama dolazi do spontanog natjecanja između učenika gdje jedni drugima postaju „konkurencija“ i natječu se tko će postići bolji rezultat. Nasuprot tomu postoje razredi u kojem je postotak odličnih učenika toliko malen da se jednostavno ne primjećuju među osrednjim učenicima te na taj način i ne mogu djelovati kao motivacija na većinu.

Problem s kojim se susreću nastavnici zdravstvene njege prednost je samostalnog izbora o sadržajima učenja. Izbor sadržaja katkad je nemoguć u obrazovanju medicinskih sestara jer svako područje predstavlja važan dio znanosti o Zdravstvenoj njezi. Iz navedenog razloga učenici postižu bolje rezultate iz određenih područja zdravstvene njege i za njih pokazuju veći interes. Iako je to u opisanoj teoriji navedeno, u praktičnom svakodnevnom radu nastavnici zdravstvene njege ne smiju zanemariti znanje iz jednog područja u korist nekog drugog koje bi učenik radije proučavao.

Zaključak

Teorija izbora (i njoj suprotstavljena teorija kontrole), ideja kvalitetne škole i ostale teorije koje iz njih proizlaze samo su dio bogatog iskustva Williama Glassera. Kao što je navedeno, Glasser je dio svog profesionalnog rada posvetio i problemima obrazovanja i odgoja radeći u mnogobrojnim američkim školama i rješavajući njihove teškoće.

U obrazovanju medicinskih sestara potrebno je stalno uvođiti nova rješenja, znanja i ideje koje će potaknuti metodičke rasprave i pokrenuti razvoj proučavanja sestrinske nastave. Spomenute su teorije osnova koja može poslužiti za upoznavanje s temeljnim postavkama edukacije zdravstvene njege kao znanosti i umijeća u kojima tuđa iskustva mogu poslužiti kao smjernice za rješavanje problema s kojima se susrećemo. Svaka teorija ima svoje prednosti i nedostatke. William Glasser predlaže načine suočavanja i rješavanja sa svakodnevnim edukativnim teškoćama; od manjka motivacije do nediscipline. Ipak, potrebno je prepoznati čimbenike znanosti u nastavi predmeta sestrinstva kao specifične znanstvene discipline kojoj svaka teorija mora biti prilagođena i praktično i teorijski.

Literatura

- [1] Broz Lj, Budisavljević M, Franković S, Not T. Zdravstvena njega 3 – priručnik za nastavnike. Zagreb: Školska knjiga; 2002.
- [2] Fučkar G. I, Fajdetić M. (ur.) Nastava iz zdravstvene njege u školama za medicinske sestre, zbornik radova. Zagreb: HUMS; 1994.
- [3] Glasser W. Kvalitetna škola. Zagreb: Educa; 2005.
- [4] Glasser W. Teorija izbora. Zagreb: Alinea; 2000.
- [5] Kalauz S. Sestrinska profesija u svjetlu bioetičkog pluriperspektivizma. Zagreb; Pergamena i HKMS; 2011.
- [6] Prlić N, Rogina V, Muk B. Zdravstvena njega 4 - priručnik za nastavnike. Zagreb: Školska knjiga; 2002.